

És kell-e egyáltalán nevelés? – Benda Judit Summerhillről beszélgetett dr. Vekerdy Tamással

június 10, 2013

„Viszonylag friss felfedezés, hogy a „boldogsághormon” – az endorfin – a kommunikáció révén szaporodik az emberi agyvelőben. És Summerhill egy kommunikatív közeg a tanárok és a különböző diákok között, ami egy nagyszerű lelemény, és abszolút fejlesztő. Ebben a közegben természetesen juthatunk el olyan kérdésekig mint például, hogy az életnek kell-e örülni.”

Iskolakezdés. Gyerekek ezrei indulnak lelkesen, vagy kevésbé lelkesen az iskolába. A szülők, a pedagógusok és a gyerekek az alternatívákat keresik. Az egyik legrégebbi és máig is legradikálisabb alternatív iskoláról a Summerhillről, az iskoláról megjelent könyvről, valamint a mai magyar oktatási rendszerről beszélgetünk dr. Vekerdy Tamással.

A Summerhill, A pedagógia csendes forradalma című könyv először 1960-ben jelent meg az Egyesült Államokban. Ekkor még egyetlen könyvesboltban sem gondoltak arra, hogy további példányokat rendeljenek belőle, azonban tíz évvel később a könyv már több millió példányban kelt el, heteken keresztül szerepelt a sikerlistán, és több mint hatszáz amerikai egyetemi kurzuson lett kötelező olvasmány. Hasonlóképpen történt Németországban is. A hatvanas évek elején az egyik nagy német kiadó azzal az indokkal nem adta ki a Summerhillt, hogy Neill nézetei már legalább tizenöt éve idejüket múlták. Végül „A tekintélymentes nevelés elmélete és gyakorlata” címmel 1969-ben mégis megjelent, s három évvel később már egymillió példányt adtak el belőle.

Angliában a Gollanz adta ki 1962-ben, de még hat év kellett ahhoz, hogy a Penguin kiadó, amely eredetileg visszadobta, olcsó kiadásban végre megjelentesse. A keménykötésű kiadást már az első percekben elkapkodták: két hét sem telt el, máris újra kellett nyomni, és a könyv szinte kizárólag elismerő kritikákat kapott. „Sajnos rendkívül ritka nálunk az olyan szerző, aki ennyire olvasmányosan és ilyen okosan írjon a nevelésről”, állapította meg az egyik névtelen ismertetés szerzője a „The Times” nevelési mellékletében. „A tanároknak még hosszú évekig kell majd e rendkívüli nevelő lábainál ülni.” John Vaizey Neillt „korunk egyik legbölcsebb és legeredményesebb iskolai tanárának” nevezte, a Summerhillt pedig „egyik legnagyobb és legértékesebb iskoláknak” titulálta. A „Guardian” kritikusa, miután kifejezte sajnálkozását számtalan, úgynevezett „haladó” iskola megalkuvásai fölött, így írt: „Éppen ezért igen fontos, hogy a rendületlenül radikális A.S. Neill emlékeztet minket arra, mi is valójában a haladó szellemű oktatás.”

BJ – A Summerhill eredeti amerikai kiadása 1960-ban, több mint 50 évvel ezelőtt jelent meg először, de Neill könyvei, amelyekből ezt a kiadást összeállították, még régebbiek – van amelyik a harmincas évekből származik. Vajon miért tartott ennyi ideig, hogy a könyv eljusson a magyar olvasókhoz?

VT – Erre természetesen nincs egy objektív és egzakt válasz. Tudjuk, hogy Magyarországon milyen sanyarú helyzetben volt minden alternatív pedagógiai gondolat, különösen a monarchia összeomlása és a liberalizmus hanyatlása után. Az ezerkilencszázas években Nagy László, aki reformpedagógusként pedagógiát művelt – gyermektanulmányozást –, és a gyermeki individuum kibontását tartotta a legfontosabbnak, még Európában a legnagyobb állami támogatást kapta munkájához és kutatásaihoz. Freud például azon gondolkozott, hogy Budapestre helyezi át a pszichoanalízis központját.

Az első világháború ebben gyökeres fordulatot hozott. Az a

fajta konzervativizmus, az a fajta ideológiai uralom, amely aztán különböző címkékkel színekben jött Magyarországra, egy nagyon kedvezőtlen helyzetet teremtett minden szabad pedagógiai gondolat számára. Máig is itt vannak a nyomai ennek az etatista gondolkodásnak, vagyis, hogy az a jó iskola, ami egységesen az állam kezében van. És az állam majd meg fogja mondani, hogy milyen állampolgárokat, pontosabban milyen alattvalókat óhajt faragni magának. Azt hiszem nem tévedek nagyot, hogy azt mondom, hogy ma is tulajdonképpen a két nagy párt, illetve annak a tömegei leginkább efelé a gondolat felé hajlanak. Én pedig az Iskolázás Szabadságának Európai Fórumával együtt meg vagyok győződve arról, hogy az iskola a szabad szellemi élet helye! És ebben az értelemben az állam a legtöbb, amit tehet az iskoláért, hogy nem avatkozik bele! Ez egyébként megegyezik az Európa Parlament 1984-es állásfoglalásával, amely akkor a spanyolokat és a portugálokat intette, hogy minden iskola egyforma támogatásban részesítendő – mert ők az egyháziakat részesítették túlzott kedvezésben –, és hogy tulajdonképpen az iskolaalapítás az állampolgárok joga kellene, hogy legyen. Az lenne a legkedvezőbb, ha az állam csak ott alapítana iskolát, ahol az állampolgár ezt nem teszi, vagy ahol csak egy, világnézetileg elkötelezett iskola van. Ott biztosítani kell, hogy legyen világnézetileg el nem kötelezett is. Ez az egyik leghatározottabb hangú Európa Parlamenti állásfoglalás. 1984 március 14. Határozat a nevelés szabadságáról az európai közösségben. – Nr. C 140/70 – A tekintélyuralmi rendszerekben ugyanis nem szeretik a szabad iskolát, a szabad nevelést.

Karácsony Sándor, a két háború között mutatott rá arra Magyarországon, hogy egy érdekes világtendencia zajlik: felszabadultak a rabszolgák, a jobbágyok, a proletárok, a gyarmati népek, – a nők ha nem is fejeződött mind be teljesen, – az együttélő emberiségnek egyetlen rétege van, akiktől alapelvek szerűen megvonják az autonómiát: ezek a gyerekek, az ifjak. Holott a gyerek autonóm lény olyannyira, hogy ha az iskola olyat tölt bele, ami az autonómiájával nem egyezik, azt

letokolja és belebetegszik, vagy szerencsésebb esetben kiokádja. Tehát voltak Magyarországon olyan pedagógiai gondolkodók, akik tudták, hogy miről van szó. De az iskola nem az ő felfogásuk szerint alakult.

BJ – Ön honnan ismeri a Summerhillről szóló könyvet?

VT – Olvastam róla, és olvastam a könyvet, de úgy gondolom, hogy egyáltalán nem vagyok szakértője a Summerhillnek, csak távoli lelkes bámulója. Az alternatív pedagógiák természetesen nagyon érdekelnek, foglalkoztam Freinet-vel, Jena-plannal. Montessorival és meglehetősen sokat a Waldorffal. Azok közé a waldorfosok közé tartozom – nyugaton talán nem ritka, de Magyarországon talán nem olyan gyakori –, akik nagy rokonszenvvel tekintenek a többi alternatívára, és úgy gondolják, hogy mindegyiknek helye van. Addig jó, amíg sokféle van.

BJ – Neill a Summerhill iskola kapcsán mondja el gondolatait a gyerekekről és szüleikről, tanárokról, tanításról, iskolákról. Mit mond Önnek a könyv?

VT – Zseniálisan járja körül azt az egyszerű tételt, hogy nincs rossz gyerek, hanem csak el nem fogadott gyerek van, és nagyszerűen írja le, hogy mennyi tapasztalata volt azokkal a gyerekekkel, akik szörnyetegekként vagy kis szörnyetegekként kerültek hozzá, aszociális vagy antiszociális gyerekként, és az elfogadás és a kommunikáció hatására egy idő után – mert volt türelmük ezt kivárni – megváltoztak. Rendkívül fontos Summerhillben, hogy különböző életkorú gyerekek élnek együtt. Továbbá, hogy együtt élnek gyerekek és tanárok, tehát nemcsak bejárnak egy iskolába. Ahol ez nincs, ott egy csomó dolgot ebből nem lehetne megvalósítani.

BJ – Mond-e valami újat Önnek a könyv?

VT – A merészsége, amivel a dolgokra tekint. Természetesnek tekinti amibe például egy nagyszerű alternatív iskola belebukott nálunk, hogy nem kell bejárni az órákra. Illetve

nem bukott bele, csak nem sikerült neki ez. Az iskola fennáll és virágzik, de ezt nem tudta megoldani. Persze ott bejáró gyerekek voltak. De Neillnél ez nem probléma. Egyrészt az óvodáskora óta ott élő kisdiák sír, ha betegsége miatt nem mehet a földrajzóra, mert ő megszokta, hogy az milyen remek és ő milyen remekül mulat. De ha jön egy szigorú egyházi iskolából egy lány, és három évig nem megy be órára, akkor nem megy be. A műhelyben van, művészetekkel foglalkozik, mást csinál, barátkozik. De három év után mégis bemegy. No most ezt kívárni, ehhez, hogy úgy mondjam, türelem kell. (Természetesen nem vész kárba ez a három év, hiszen ezek a gyerekek mind elvégzik az iskolát, és jól beválnak az életben.) Ezek azok az elvileg, vagy magyar szemmel az abszurditásba nyúló nagyszerű dolgok Neillnél. Ha három évig nem akar, akkor három évig nem kell! Nem gondol arra, hogy: most már három hónapja itt vagy kislányom, most már valamit kezdeni kell magaddal! Ő tényleg meg tudta azt valósítani, amit jónak látott.

És természetesen a közösség. A közgyűlések rendkívüli formáló hatással vannak Summerhillben a gyerekekre.-

Viszonylag friss felfedezés, hogy a „boldogsághormon” – az endorfin – a kommunikáció révén szaporodik az emberi agyvelőben. És Summerhill egy kommunikatív közeg a tanárok és a különböző diákok között, ami egy nagyszerű lelemény, és abszolút fejlesztő. Ebben a közegben természetesen juthatunk el olyan kérdésekig mint például, hogy az életnek kell-e örülni; hogy hogyan nézzünk a szexusra, a szexre, az erotikára; mi a jó, mi a veszélyes benne, van-e veszély egyáltalán; ahhoz, hogy az iskola fennmaradhasson milyen kompromisszumokat kell vagy lehet kötni... Szóval maga az egész életszerűsége, változékonysága – és alapelveinek, de inkább alapérzésének biztonságos, kikezdhetetlen szilárdsága – rettenetesen vonzó.

BJ – Az Ön véleménye szerint lehet-e bármit is megvalósítani a mai magyar oktatási rendszerben a Summerhill iskolából?

VT – Ha például volna olyan pedagógus-továbbképzés, amely a Summerhillbe avat be, és ezáltal a pedagógusok ezen elgondolkoznának, az már nagy dolog lenne. De például Horn Györgyék az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban egy csomó dolgot ilyen jelleggel valósítottak meg. Horn György egy nagy konferencián, arra a kérdésre, hogy mi az iskola célja, azt mondta: "Az iskola célja, hogy ne ártson. Ilyen iskola nincs —, a mi iskolánk se ilyen, de akkor legalább azt kell elérni, hogy minél kevesebbet ártson".

Ez nagyszerű szemlélet. Igen ám, de a Summerhill – célkitűzése szerint is – nemcsak nem árt, hanem használ. (Persze Horn György eltúlozza, mert természetesen az ő iskolája is használ egy csomó gyereknek.)

BJ – Visszatérnék a kérdésre, hogy ha a szabadon eldönthető iskolabajárást nem is lehet megvalósítani, de mit lehet megvalósítani a mai magyar oktatásban?

VT – Én azt gondolom, hogy a gyerek elfogadását. Tehát, hogy: te olyan vagy, amilyen vagy. Tapasztalhatjuk, hogy a szülők közül is az a "sikeres", aki a gyereket elfogadja, és ebben az is benne van, hogy élvezni! Mikor tudom élvezni a gyerekeimet? Ha nincs a fejemben egy kép arról, hogy milyennek kellene lennie. Abban a pillanatban, amikor az én ambícióimból, vagy a szorongásaimból fakadólag képem van arról, neki ilyennek kell lennie, mert szerintem ez a jó: nem fogom tudni élvezni! Mert a gyerek nem olyan, mert ő egy individualitás. Szóval ezt tudnánk igazán a Summerhillből átvenni. És ezt át tudnánk venni – elfogadni a gyereket olyannak amilyen, és tudni azt, hogy ha szörnyű, akkor az nem ő, az ráakódott az ő individualitására. (Most nem a betegekről beszélek, netán elmebetegekről stb., bár ez ott is problematikus. Azokról beszélek, akik „rossz gyerekek”, vagy rossz gyerekekké, aszociális gyerekekké váltak a körülményeik és az el nem fogadottságuk miatt)

Az egész iskolánk attól szenved, hogy állandóan akarok a

gyerektől valamit. Például front van és tanítónéni vagyok, és azt akarom, hogy figyeljen oda a k betűre. Ha ezt nem kéne akarnom, – hiszen négy, hat, kilenc évem van arra, hogy megtanítsam őt szép nyugodtam, lassan a kulturális alapkészségekre (mint például: szöveget értően olvasni), vagy ennyi kéne, hogy legyen, mint ahogy Finnországban vagy Norvégiában ennyi van – hanem azt mondhatnám: Front van gyerekek? Mesélek. – abban a pillanatban az osztály elnyugodna. A mesét imádják és ők most elsősök. És figyelnek. Vagy kimegyünk hógolyózni. Mint a magyar óvoda-iskolában, ha nehéz helyzet van, akkor öltözzünk föl – de hát csak 14 perce vagyunk benn! –, és hógolyózzunk. Az óvoda-iskola nem szereti a csöngőt. Hiszen a csöngő az egy baromság, negyvenöt perc, ilyen egység nincs az életben, pláne nem egy kisgyerek életében. Mert ugye az egyszer 15 perc, de máskor esetleg 75 ha meséltem , és eljátszottuk a mesét, és pisilni sem ment ki senki.

BJ – Az önkormányzat nagyon lényeges része a Summerhill iskolának.

Neill a következőket írja erről a könyvben: „A Summerhill demokratikus formában, iskolai önkormányzattal működik. Mindent, ami a társas vagy csoportélettel kapcsolatos, beleértve a társadalmi vétkekért járó büntetéseket, a szombat esti iskolai nagygyűlésen szavazással rendezzük el. A tanári kar minden egyes tagjának és az összes gyerekeknek, függetlenül az életkorától, egy szavazata van. Az én szavazatom ugyanannyit ér, mint egy hétévesé.

... Az állampolgári jogok gyakorlati megvalósításának pedagógiai értékét nem lehet túlbecsülni. A Summerhillben a növendékek foggal-körömmel harcolnának, ha el akarnák venni az önkormányzáshoz való jogukat. Véleményem szerint a heti egyszeri iskolai nagygyűlés többet ér, mint az egész heti oktatás.” Ön szerint megvalósítható-e az önkormányzat egy másmilyen oktatási rendszerben?

VT – Szerintem igen. Én jártam egy iskolába, hogy úgy mondjam egy tradicionális iskolába az 1940-es évek végén és az ötvenes évek elején, ez a Lónyai utcai Református Gimnázium volt, amelyik nagyon angolos volt egész orientációjában. Modern szellemű iskola volt, ahol nem csak önképzőkör volt, hanem diákönkormányzat is. Természetesen nem működött úgy, olyan szabadon, mint Summerhillben, de azért működött. És az osztályok küldötteket küldtek az önkormányzatba, és az iskola légköre jó volt ebben az értelemben.

A Summerhill önkormányzata persze sokkal jobb. De az, hogy a gyerekek egymás közt rájönnek arra, hogy az én teljes szabadságom, csak akkor biztosított, ha nem sérti a másik ugyanolyan teljes szabadságát, ez egy zseniális felismerés, és ezt egy gyerek együttes és azon belül egy önkormányzat teszi lehetővé.

BJ – A könyv eredeti amerikai kiadásához Erich Fromm írt előszót, ahol a következőket írja: „Az utóbbi években megsaporodtak az ellenreakciók a modern pedagógiákkal szemben. Ma sokan elhibázottnak tartják a modern nevelés elméletét, és szeretnének átlépni rajta. Egyre fontosabbnak tartják a fegyelmet, és még a testi fenyegetés visszaállítása is megfordul a fejekben.

... Hibás lenne a kényszer nélküli nevelés gondolata? Vagy ha maga a gondolat nem hibás is, vajon miért nem vált be mégsem a gyakorlatban? Azt hiszem, a gondolat, hogy a gyermekeknek szabadságot adjunk, nem volt hibás, de a szabadság eszméjét majdnem mindig meghamisították.” Ezzel a jelenséggel lépten nyomon találkozunk. Ön szerint miért értik félre oly sokan a szabadságot, és miért értik félre oly sokan a könyvet?

VT – Erre egy neillli szellemben fogant válaszom van. Azért, mert az emberek félnek a saját tudattalanjuktól. Nincsenek vele jóban, nincsenek rendben vele. Rengeteg dolgot kell elfojtaniuk. Freudnak ez zseniális felismerése volt. Ő két dologgal okozott fantasztikus botrányt. Az egyik, hogy azt

mondta, a lelki élet tulajdonképpen tudattalan, holott a lelki életet addig azonosították a tudattal. Na most ez egy irtózatoss dolog: az én lelki életem tudattalan? Nem tudom, hogy milyen alapon választom ki a feleségemet, a szerelmemet, a barátomat, nem tudom, hogy miért üvöltök rá a gyerekekre, miért verem agyon félig, vagy miért kényeztetem túlzottan, stb. – ezt mind nem tudom? Nem tudom, hogy miért választottam ezt vagy azt a hivatást, miért lettem sebész, vagy hentes esetleg, milyen szadisztikus impulzusoktól hajtva? Már ide Szondit is belekevertem... De ez félelmetes, az emberek nem bírják elviselni. Ha ehhez még azt is hozzáteszem, hogy ha elindulunk a tudattalan felé, akkor először saját elfojtott szexualitásunkba botlunk, akkor az a másik óriási botrány. Ha még azt is hozzáteesszük, hogy van gyerekkori szexualitás, akkor aztán végképp kitör a balhé. Érdekes módon nem egyszer egyházi oldalról jött a vád, hogy „még az ártatlan gyerekeket is megvádolja” – holott az egyház ugye az „eredendő bűnt” hirdeti, és azt, hogy nincs ártatlan születés a bűnbeesés óta. Így még önmagával is szembekerült.

De visszatérek az eredeti kérdéshez: miért nem szeretik az emberek a szabadságot? Rettenetesen félnek tőle. Arany Jánosnak van egy remek verse, amikor a rab kijön a börtönből süt a nap, és egy különleges szorongás fogja el és tulajdonképpen vissza szeretne menni... Ott minden biztos volt, meghatározott, ezt lehet, azt lehet, jött az ebéd, stb. De egy bizonytalan világ nagyon nehéz. Szóval a szabadság nehéz. Az emberek nem tudják elviselni a teljes szabadságot, a szellemi életben sem, és nem tudják, nehezen tudják elviselni az individuális autonómiát a családi életben. Félelmetesnek érzik, hogy: nem uralkodhatok a feleségemen, nem uralkodhatok a gyerekeimen. Hát milyen jó volt a római patríciusnak, aki a halastóba dobathatta rabszolgáit és családtagjait, ha nem volt velük elégedett és felfalatta őket a halakkal.

Hát igen, egy ilyen ösztön munkál az emberben.

Freud egyik eretnek tanítványa Adler azt mondja, hogy éppen ez

mozgat minket nem is annyira a szexus. Der Wille zur Macht. Azaz a hatalom akarása. Ezt ma is látjuk a politikai életben. Azt gondolom, hogy ezért félnek sokan a szabadságtól. Mit kezdjek a gyerekemmel, hogy ha őt úgy is szabad, autonóm lénynak kell tekintenem ? Hát el kell fogadnom.

Ugyanakkor a kisgyerek szorong, amikor nincsenek korlátok. Az is életkori kérdés, hogy a gyerek mikor mennyi vezetétséget, autoritást (de nem autoriter nevelést!) és mikor mennyi autonómiát igényel.

Kisgyerekkorban nekem felnőttnek kell megmondanom: mikor fekszünk le, mikor van az együttes étkezés, és még egy csomó más dolgot. Nyáron mi lesz a programunk, ebben nem kell őt megszavaztatnom, de 16 éves korában már meg kell vele beszélnem. A változó életkorok mint ebben is nagy különbséget hoznak.

Neillnek volt egy szakszerű elképzelése arról, hogy milyen lény az ember, milyen lény a gyerek. És hogy a gyereknek mikor, és mire van szüksége. Ő nyugodtan adott szabadságot és tudta, hogy működik. És kitette magát ezeknek a hatásoknak. Kibírta azt is, hogy a gyerekek csúfolják – mert aki kibírja, azt szeretettel csúfolják. Ha egy emberben van arra erő, hogy azt mondja: hülye voltam, bocsánatot kérek – és meg is mondja a gyereknek –, ezzel nem csökken a tekintélye, hanem nő! És ezek azok a paradox dolgok, amik lehetővé teszik nekem, hogy én is szabad legyek, és a családomnak is szabadságot adjak, ha ők is adnak nekem. Persze aztán a szabadságnak megvannak a maga belülről fakadó korlátai. Ez egy következő pont.

BJ – A Summerhillben nincs osztályzás, a gyerekeket semmilyen módon nem értékelik. Szükség van-e egyáltalán az értékelésre az iskolában ?

VT – Abban igaza van, hogy a gyereket nem minősíteni kell. A minősítés azt jelenti: te rossz vagy éppen, te ezt nem tudtad. A magyar iskolában arra kíváncsiak, amit a gyerek nem tud. Az

északi vagy angolszász iskolák arra kíváncsiak, hogy a gyerek mit tud. Az egyik szépen énekel, a másik jól farag, a harmadik jó matematikus, különböző képességek vannak. És ez mind fontos.

A legkevesbé fontos a közismereti tárgyban a verbális tanulás, mert annak 75%-át úgyis elfelejti a gyerek. Egy viszonylag friss vizsgálat szerint a 20 és 30 közötti felnőttek mintegy 9%-át tudják a mindennapi életben használni és alkalmazni annak, amit megtanultak a gimnáziumban. Iszonyú gyorsan felejtik el a kémiát, szinuszt, koszinuszt, tangenst, kotangenst, mind a többit. Próbáljuk ki magunkon, hacsak nem használjuk nap mint nap.

BJ – Ha valakinek nem kötelezően kell megtanulnia valamit mint az iskolásoknak, hanem önként tanul, például esti gimnáziumban, akkor vajon többet tart-e meg a tanultakból? Létezik-e erre vonatkozóan vizsgálat?

VT – Én nem tudok ilyet, de azt viszont állíthatom, hogy amikor azt szokták mondani – és az esti az egy könnyített gimnázium –, nézd meg a nyolcvanöt éves bácsit, milyen sokra emlékszik abból amit a gimnáziumban tanult, míg viszont most a húsz-huszonegy évesek úgyszólván semmire nem emlékeznek abból amit nemrég tanultak, annak a magyarázata nagyon egyszerű. Azért, mert ő sokkal kevesebbet tanult.

Tehát kevés, jól megválogatott információ az orientál, az információ úgyszólván válogatatlan tömege dezorientál, vagy szétszór. Semmi nem marad meg belőle. Magyarországon, mint mondják 11 tananyagcsökkentési kampány volt, és mind a 11-ben nőtt a tananyag összmenyisége. Tehát egy irtózatosságot görget maga előtt az iskola. De az új érettségi, amit annyira cikiznek, ebben változást fog hozni. Nem kér számon tényszerű tananyagot, hanem a kifejlettt képességeket vizsgálja. Ez le fog hatni az alsóbb osztályokra is, és előbb vagy utóbb változást fog hozni az iskolában. Nem lesz értelme azzal fenyegetni a kis elsőst, hogy figyelj IV. Bélára, mert

ez érettségi tétel lesz. Mert így nem lesz érettségi tétel.

BJ – Követő iskolák léteznek-e, amelyek hasonlóak a Summerhillhez?

VT – Én olvastam róla, hogy a világban vannak Summerhillt követő iskolák, de ennyi az egész információm. Magyarországon nem ismerek Summerhillt követő iskolát. (Azóta indult egy kezdeményezés Egerben, a Kavalkád nevű szervezet keretei között. – a szerk.)

BJ – Talál-e hasonlóságot a Summerhill iskola és a Waldorf iskola között?

VT – Hát annyit feltétlenül – ha jól működik a Waldorf iskola –, hogy mind a két iskola azt mondja a gyerekeknek, hogy legyél azzá aki vagy. Megpróbállak ehhez hozzásegíteni.

A minap volt egy rémes élményem egy televíziós műsorban, ahol ezt mondtam el, azaz: hogy az alternatív iskola azt mondja, hogy legyél azzá, aki vagy. Ezt úgy értette a műsorvezető, hogy szó szerint ezt mondják a kis hatévesnek. Nyilván nem neki mondják, én ebben próbáltam összefoglalni a célkitűzést. No most ebben az értelemben az, hogy a saját individualitásodat bontakoztasd ki, tedd hatékonnyá ebben a világban, ebben mind a két iskola, és azt kell mondanom, minden alternatíva, vagy minden reformpedagógiai irányzat közös. És ilyen értelemben állampolgárokat nevel, míg a hagyományos iskola alattvalókat képez. A szovjet pedagógia egy vastag pedagógia könyve, (Kairov), ha jól emlékszem 16 pontban foglalja össze, hogy milyen a szocialista ember, és ott talán a nyolcadik pontban azt mondja: rendszeresen olvassa a faliújságot. Tehát a legapróbb részletekig megmondja, hogy milyennek kell lennie. És erre igenis a poroszos iskola adja az indíttatást.

Csehovnak van egy csodálatos kitétele az egyik levelében: egy egész élet nem elég ahhoz, hogy kiizzadjuk magunkból azt a rabszolgát, akivé az iskola tett bennünket. Ez zseniális

megállapítás, és azt hiszem sajnós, hogy ez a kontinentális, hagyományos iskolára nagyon igaz.

A beszélgetést lejegyezte: Benda Judit

Kapcsolódó oldalak:

- Látogatás Summerhillben 2010 októberében. (Mihalicz Csilla, Honti Mária, Vekerdy Tamás, Fóti Péter)
- Vekerdy Tamás előszava A.S. Neill Summerhill – a pedagógia csendes forradalma c. könyvéhez
- Beszélgetés Zoe Readheaddel 2010 október
- Summerhill-dráma BBC játékfilm 2008 (magyar felirattal)

2011/09/02 – 08:42